

Zitting Gerechtshof Den Haag, 26 september 2018, inzake aangifte tegen de tabaksindustrie

Sigrid Attema, KWF Kankerbestrijding

Edelgrootachtbare heren (vrouwen), ik dank u voor de mogelijkheid om toe te lichten waarom KWF Kankerbestrijding aangifte heeft gedaan tegen de tabaksindustrie en het Hof verzoekt om het Openbaar Ministerie op te dragen over te gaan tot strafrechtelijke vervolging.

KWF is sinds maart 2017 betrokken bij deze strafzaak. Het gaat hierbij om drie dingen: is de werkwijze van de tabaksindustrie normaal of niet, is er sprake van een eigen keuze ja of nee en moet de tabaksindustrie strafrechtelijk vervolgd worden of niet.

Deze zaak is op een dag na 2 jaar geleden door Anne Marie van Veen gestart. En eigenlijk hebben we het antwoord op al deze vragen al gevonden en weten we ook dat de maatschappij daar helemaal achter staat. Hoe jammer is het dat uitgerekend vandaag Anne Marie er door haar ziekte niet zelf bij kan zijn.

KWF Kankerbestrijding is een organisatie die stevig verankerd is in de Nederlandse maatschappij. Een op de drie Nederlanders krijgt in zijn of haar leven te maken met kanker. En met een achterban van bijna een miljoen donateurs en vrijwilligers, is KWF vastberaden om de dag dat niemand meer hoeft te sterven aan kanker, zo snel mogelijk dichterbij te brengen.

Dit jaar sterven 44.000 mensen aan kanker, maar liefst 30% daarvan door de gevolgen van roken. Kanker is een heftige ziekte en het leed treft niet alleen de mensen die overlijden. Ook voor hun familie en naaste omgeving is kanker heel ingrijpend. Bij KWF zien en horen we dagelijks de intens verdrietige verhalen.

Ondanks deze schokkende feiten, raken nog steeds elke week honderden mensen verslaafd aan roken. Mensen? Kinderen om precies te zijn. Twee van de drie volwassen rokers is als kind begonnen met roken. Elke week beginnen honderden kinderen aan de verslaving die roken is, dat zijn 27.000 kinderen per jaar. Een schrikbarend aantal.

We weten dat de kans aanzienlijk is dat deze kinderen in de toekomst kankerpatiënten worden. En we weten ook dat ruim de helft van de mensen die blijven roken, zal overlijden aan de gevolgen van dat roken.

Het zou dan ook onbegrijpelijk zijn als KWF, vanuit de missie van haar organisatie, er niet alles aan zou doen om dit te voorkomen. Daarom maakt KWF zich hard voor het beschermen van kinderen, om te voorkomen dat zij beginnen met roken. Ons doel is letterlijk een Rookvrije Generatie. Oftewel een generatie die de kans krijgt om op te groeien, volledig vrij van meeroken en vrij van de verleiding om zelf te gaan roken. Kinderen hebben het recht om beschermd te worden. En daarin hebben we allemaal een verantwoordelijkheid.

Zo kunnen we op termijn 20% nieuwe kankerdiagnoses en 30% van de jaarlijkse kankersterfte voorkomen.

Het terugdringen van de verleidings- en marketingtactieken van de tabaksindustrie is van enorm groot belang. Er worden willens en wetens verleidingstactieken

ingezet waar onze kinderen, veelal onbewust, elke dag aan blootgesteld worden. Daarom zetten wij o.a. in op het uit het zicht halen van sigaretten (display ban), standaard verpakkingen zonder verleidelijke kleurtjes en symbolen (plain packs) en op het verhogen van accijnzen.

KWF kan (en zal) stevig blijven inzetten, net zo lang als nodig is. Dat doen we als sinds 1963 toen dokter Lenze Meinsma, toenmalig KWF bestuurder, zich hard maakte voor tabaksontmoediging in een tijd waarin roken volop aanwezig was en zelfs normaal werd gevonden.

In onze tijd nu weten we gelukkig beter: roken is niet normaal. Roken is ronduit schadelijk, heeft een zeer grote ziektelast, is ernstig verslavend en leidt ieder jaar tot 20.000 tabaksdoden.

Ik noemde u al de maatregelen waar KWF zich voor inzet. Maar, het is dweilen met de kraan open, zolang aan de andere kant de tabaksindustrie de vrijheid blijft houden om willens en wetens mensen zo jong mogelijk, zo snel mogelijk en zo lang mogelijk verslaafd te maken aan dodelijke en kankerverwekkende producten.

Wij vinden dat de tabaksindustrie ter verantwoording moet worden geroepen. Wij zijn enorm geschokt door de feiten die het juridisch onderzoek van Mr. Ficq aan het licht heeft gebracht. Met name het bestaan van de sjoemelsigaret. Hierdoor worden niet alleen rokers misleid, maar worden beginnende rokers, veelal kinderen, extra snel verslaafd gemaakt.

Wij weten dat de tabaksindustrie er alles aan doet om mensen en kinderen zo snel mogelijk verslaafd te maken en te houden, maar het is nog veel erger dan wij dachten! Zo mag er niet met de gezondheid van mensen omgesprongen worden. Daarom hebben wij aangifte gedaan en zijn we vierkant achter Anne Marie van Veen en Lia Breed gaan staan. We vinden dat wij hier een verantwoordelijkheid hebben te nemen als maatschappelijke organisatie.

Het strafrechtelijk vervolgen van de tabaksindustrie gaat voor een kentering in Nederland en wereldwijd zorgen. Net zoals dat gebeurde toen PTT medewerkster Nannie Nooijen een rechtszaak startte om niet meer ongewild in de tabaksrook van een ander te moeten werken en daardoor ziek te worden. Dat heeft ertoe geleid dat we sinds 2004 allemaal recht hebben op een rookvrije werkplek die volledig maatschappelijk geaccepteerd is. Velen van ons weten zelfs niet beter.

En ook wij willen benadrukken, een verslaving is géén vrije keuze. Zeker voor kinderen niet. Anne Marie van Veen is net als bijna 80% van de rokers gestart met roken in haar puberteit. Een leeftijd waarop je uiterst gevoelig bent voor allerlei externe factoren, zoals groepsdruk, maar zeker ook de marketing van de tabaksindustrie.

Het is een grote misvatting dat roken een kwestie is van 'eigen keuze'. Vanaf jonge leeftijd worden mensen verleid, en eenmaal verleid raak je zeer snel verslaafd. Er ontstaat direct een sterk verlangen om te blijven gebruiken. In hoeverre kun je dan nog spreken van een eigen keuze?

Als maatschappelijke organisatie houden wij uiteraard ook vinger aan de pols betreffende de mening en houding van Nederlanders t.o.v. de tabaksindustrie. In jaarlijks draagvlakonderzoek hebben wij hen afgelopen mei gevraagd wat ze vinden van het feit dat de tabaksindustrie ter verantwoording wordt geroepen door

inmiddels zoveel aangevers in deze zaak.

Een ruime meerderheid van de niet-rokers (72%) en ex-rokers (63%) vindt dit een goede dan wel zeer goede zaak. Interessant is dat ook 38% van de rokers dit vindt. Slechts 22% is het er niet mee eens en de rest is neutraal. En ondanks het sepot besluit van het OM in februari dit jaar, is er blijkbaar nog steeds vertrouwen dat een vervolging kan en moet: bijna de helft van de Nederlanders vindt het goed dat een artikel 12 procedure gestart is.

Ook in zijn algemeenheid laten de cijfers zien dat het vertrouwen in de tabaksindustrie laag is. Slechts 15% van de Nederlanders denkt dat de tabaksindustrie er op vertrouwd kan worden dat zij de waarheid vertellen over de gevaren van hun producten. Kortom, de discutabele rol van de tabaksindustrie dringt steeds verder door in de samenleving. Als we kinderen echt willen beschermen tegen de dodelijke gevolgen van roken, is het van uiterst belang om deze rol van de tabaksindustrie verder terug te dringen.

Het onderzoek van het RIVM, waaruit blijkt dat praktisch geen van de sigaretten in Nederland voldoet aan de wettelijke maximum waarden zoals beschreven in de tabaks- en rookwaren wet, heeft de noodzaak van het juridisch ter verantwoording roepen van de tabaksindustrie voor ons nog eens onderstreept.

Hoe kan het zo zijn, dat een industrie wekomt met een tot ruim 20 keer (!) zo giftig product dan volgens de wet mag, terwijl een zalm waar je hooguit misselijk van wordt direct uit de schappen wordt gehaald. Hoe kan het zo zijn, dat een industrie wekomt met het daarmee nog veel sneller verslaafd maken van onze kinderen en wekomt met 20.000 doden per jaar? Hoe kan het zo zijn, dat hier in Nederland de wettelijke ogen daarvoor gesloten worden?

Kortom, in het belang van alle kinderen van Nederland, staat KWF op! In het belang van diegenen die nu of in de komende jaren moeten strijden tegen kanker ten gevolge van roken, omdat ze door die verschrikkelijke verslaving niet, of niet op tijd konden stoppen, ook voor hen staat KWF op! Het is verschrikkelijk om te moeten leven met het stigma dat kanker je eigen schuld is...? *Want je hebt toch gerookt...*? Het is tijd voor de massale erkenning dat het niét hun schuld is. Het is de schuld van de tabaksindustrie die hen willens en wetens verslaafd heeft gemaakt. Het is tijd voor erkenning van het feit dat sigaretten in 19 van de 20 gevallen sjoemelsigaretten blijken te zijn. De tabaksindustrie mag hier niet mee wekomen.

Ik vraag u namens alle kinderen, namens alle kankerpatiënten en hun naasten, laat deze informatie en vooral ook de impact hiervan tot u doordringen.

Er is een krachtige en onomkeerbare maatschappelijke beweging op gang gekomen, waardoor steeds meer Nederlanders terecht vraagtekens zijn gaan zetten bij de praktijken van de tabaksindustrie. Bij deze krachtige maatschappelijke beweging waarbij niet de minste partijen zich hebben aangesloten, kan de juridische kant niet achterblijven. Nu bent u nodig om de tabaksindustrie ter verantwoording te roepen.

Ik werk met hart en ziel voor KWF Kankerbestrijding. Dagelijks zet ik mij er voor in om weer een stukje dichterbij de dag te komen dat niemand meer hoeft te sterven aan kanker. Dat mag en kan ik doen dankzij de steun van een zeer grote achterban. Deze achterban verwacht iets, ook van u. Nederland is er klaar voor, of nog beter

gezegd: Nederland is er klaar mee: Roken is niet normaal, en de werkwijzen van de tabaksindustrie zijn dat al helemaal niet.

Ik verzoek u dan ook met klem om het OM op te dragen alsnog vervolging te starten van de tabaksindustrie. Dan geeft u invulling aan de roep vanuit de maatschappij. Dan handelt u in het belang van alle Nederlanders, maar in het bijzonder van de kinderen die nu opgroeien of de komende jaren geboren zullen worden. Als wij niet meer misleid worden... Als kinderen niet meer verleid worden.... Dat voorkomt heel veel leed en kan vele levens redden. Dat is echte kankerbestrijding.

Dank u wel.

Bronnen

- Croes E. & Ter Weijde W. Roken: een aantal feiten op een rij. Nationaal Expertisecentrum Tabaksontmoediging (NET). Trimbos Instituut. Juli 2015. Beschikbaar via: <https://assets.trimbos.nl/docs/2doce6ec-672b-4978-ad5d-618f3a56ec5d.pdf>.
- Lanting C., de Vroome E., Elias S., & Bausch-Goldbohm S. De bijdrage van leefstijlrisicofactoren aan de incidentie van en de sterfte aan kanker in Nederland. TNO. 2014. Beschikbaar via: <https://www.kwf.nl/SiteCollectionDocuments/Eindrapport%20PAF-studie.pdf>.
- Hopman P. & Croes E. Kinderen en roken: een aantal feiten op een rij. Nationaal Expertisecentrum Tabaksontmoediging (NET). Trimbos Instituut. Februari 2017. Beschikbaar via: <https://assets.trimbos.nl/docs/cd97d930-6f39-41ca-9923-co2a6e17982e.pdf>.
- Willemsen M. *et al.* Stimulerende middelen tabak. Drugs en alcohol. Gebruik, misbruik en verslaving. 2008.
- Knol K., Hilvering C., Wagener D.J.Th. & Willemsen M. Tabaksgebruik: gevolgen en bestrijding. Utrecht. 2005.
- DSM V definitie van verslaving